

บทที่ 2

ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการจัดวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ผู้วิจัยของเสนอทฤษฎี หลักการ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ตามลำดับดังนี้

1. ความหมายของวิชาอาชีพ
2. ความหมายของการศึกษาเพื่องานอาชีพ
3. ความสำคัญของหลักสูตรวิชาอาชีพ
4. หลักสูตรวิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

5. การนำหลักสูตรไปใช้
6. ขั้นตอนการจัดวิชาอาชีพ
 - 6.1 การเตรียมการจัดวิชาอาชีพ
 - 6.2 การดำเนินการจัดวิชาอาชีพ
 - 6.3 การติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของวิชาอาชีพ

วิชาอาชีพเป็นวิชาเลือกเสรี โดยมุ่งหวังที่จะปลูกฝังจิตสำนึกในงานอาชีพ และ
ส่งเสริมให้เกิดเจตคติที่ดีต่ออาชีพทุกประเภทและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พิจารณาตนเองด้าน
ความถนัด ความสนใจ ค่านิยม ทั้งยังเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะ เทคนิคทางอาชีพ ทักษะ
การจัดการเพื่อให้นำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ตามควรแก่วัย (สุภาวดี
จึงแย้มปิ่น, 2534)

นอกจากนั้น วิชัย ราษฎร์ศิริ (2526) ได้กล่าวว่า วิชาอาชีพเป็นวิชาที่มุ่งประโยชน์หารายได้เพื่อการครองชีพ จึงต้องให้นักเรียนรู้มากขึ้นไปจากวิชาการงาน โดยฝึกทักษะในการประกอบอาชีพ คือ นอกจากมีความชำนาญในการปฏิบัติแล้ว ยังต้องเข้าใจวิธีการจัดการต่าง ๆ ในระบบธุรกิจ เช่น รู้จักแหล่งวัสดุ การคิดต้นทุนกำไร การขาย การตลาด ผลงานหรือผลผลิตที่ได้ต้องมีทั้งปริมาณและคุณภาพ วิชาชีพจึงเป็นวิชาเลือกตามความถนัดและความสนใจ

จากความคิดเห็นของนักการศึกษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า วิชาอาชีพ ซึ่งเป็นรายวิชาที่เป็นวิชาเลือก ตามโครงสร้างในกลุ่มวิชาการงานและอาชีพ ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ประกอบด้วย 4 กลุ่มงาน คือ กลุ่มงานผลิต กลุ่มงานบริการ กลุ่มงานเสริมงานผลิตและงานบริการ และกลุ่มงานอาชีพ อีกระหว่างเรียน มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักของวิชาอาชีพ มีความสามารถ และทักษะในอาชีพ มีเจตคติที่ดีและมีคุณธรรมในการประกอบอาชีพ ตลอดจนสามารถในการจัดการธุรกิจ

ความหมายของการศึกษาเพื่องานอาชีพ

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2527) ให้ความหมายของการศึกษาเพื่องานอาชีพไว้ว่า คือ การรู้จักวางแผนการดำเนินชีวิตและเลือกการตัดสินใจในด้านการเรียนเพื่อประกอบอาชีพในอนาคตของบุคคล โดยปกติแล้ว การเลือกทางดำเนินชีวิตและอาชีพที่เหมาะสมย่อมทำให้บุคคลมีความพึงพอใจและเป็นสุขกับชีวิตและการทำงานในอนาคตของเขา วิธีที่จะช่วยให้การตัดสินใจของบุคคลเป็นไปได้อย่างถูกต้องนั้น จำเป็นต้องเริ่มให้นักเรียนมีโอกาสรู้จักโลกของอาชีพให้กว้าง และมีความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง ในการให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ นั้น ควรเริ่มดำเนินการไปพร้อม ๆ กับการหัดให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและหัดให้เด็กพิจารณาถึงความสามารถ ทักษะและจุดเด่นต่าง ๆ ของตัวเองทีละน้อย

ชม ภูมิภาค และคณะ (2528) กล่าวว่า การศึกษาเพื่องานอาชีพนั้น หมายความว่า ผู้ที่สำเร็จการศึกษาทุกชั้นตอน ไม่ว่าจะประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรืออุดมศึกษา บุคคลพึงประกอบอาชีพได้ มีความสามารถที่จะทำงานเลี้ยงชีพได้ตามควรแก่ฐานะในทางวิยวุฒิ คุณวุฒิ และเศรษฐกิจ การศึกษาของแต่ละชั้นตอน เป็นการศึกษาที่สำเร็จหรือจบในตัวเอง เช่น จบประถมศึกษาก็สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพพอสมควร เป็นคนจริงจัง ชยัน-
 ชั้นแข็ง ประกอบอาชีพอิสระได้ มองเห็นลู่ทางในการประกอบอาชีพ และสามารถประกอบอาชีพได้ดีพอสมควร

วนิดา แดงสุภา (2525) กล่าวว่า การศึกษาเพื่องานอาชีพ หมายถึง การให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักเรียน เพื่อให้เกิดความกระฉ่างแจ้งเกี่ยวกับอาชีพที่มีอยู่ พร้อมทั้งหลักการ ในการพิจารณาตัดสินใจเลือกการศึกษาต่อ หรือฝึกอบรมให้พร้อมที่จะเข้าสู่อาชีพ การศึกษาเพื่อพิจารณาเลือกแนวอาชีพนี้ หรืออีกนัยคือ การพัฒนาตนเองของบุคคลเกี่ยวกับตนเองให้มั่นคงยิ่งขึ้น โดยทำให้บุคคลยอมรับสภาพพอใจในความถนัด และคุณสมบัติอื่น ๆ ที่ตนมีร่วมกับผลประโยชน์ที่จะบังเกิดขึ้นจากการกระทำของตนแก่สังคม และส่วนรวมด้วย

จากความหมายของการศึกษาเพื่องานอาชีพ สรุปได้ว่า เป็นการศึกษาเพื่อเตรียมให้ ผู้เรียนทุกระดับการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและอาชีพ เกิดความตระหนัก และสำรวจตัวเองเกี่ยวกับงานอาชีพ เพื่อเตรียมตัวเลือกอาชีพ ฝึกหาความชำนาญในด้าน การประกอบอาชีพ พร้อมทั้งจะวางแผนดำเนินชีวิตและตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมต่อไปใน อนาคต

ความสำคัญของหลักสูตรวิชาอาชีพ

การศึกษาวิชาอาชีพนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับการเตรียมบุคลากรให้มีความสามารถประกอบอาชีพได้ตามความถนัด ความสนใจของบุคคล ซึ่งจะมีผลผูกพันไปถึง การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของหลักสูตรวิชาอาชีพ ได้มีนักการศึกษาให้ทรรศนะไว้ต่าง ๆ ดังนี้

Tompson (อ้างถึงใน วิเชียร ภูสุวรรณ, 2532) ให้ข้อคิดว่า การศึกษาวิชาอาชีวะในระดับมัธยมศึกษาเป็นการเตรียมตัวของแต่ละบุคคลก่อนที่จะเริ่มทำงาน การสอนวิชาอาชีวะในโรงเรียนมัธยมศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนด้านการอาชีพ ฝึกหาความชำนาญในงาน ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในอันที่จะทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเอง

ธนู แสงศักดิ์ (2528) ได้กล่าวว่า คงไม่มีประเทศใดสามารถให้การศึกษาระดับปริญญาแก่ประชาชนได้ทุกคน หรือแม้เพียงร้อยละ 10-15 ยิ่งประเทศที่ยากจนด้วยแล้ว การให้การศึกษาในระดับอุดมศึกษาแก่ประชาชนเพียงร้อยละ 1 ก็นับว่าเป็นการยากยิ่ง ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องให้การศึกษาเป็นมาทางด้านอาชีพ อันเป็นพื้นฐานที่จำเป็นสูงสุดสำหรับชีวิต และเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญยิ่งของประเทศ

เสนีย์ พัทธ์อรุณ (2532) กล่าวว่า การศึกษาวิชาอาชีวะนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเตรียมบุคคลให้มีความสามารถประกอบอาชีพได้ตามความถนัด ความสนใจของบุคคล ซึ่งจะมีผลผูกพันไปถึงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จะเห็นได้จากนโยบายการศึกษาทั้งในอดีตและปัจจุบัน มุ่งเน้นในเรื่องของวิชาอาชีวะเพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงาน โดยมุ่งเน้นที่นักเรียนไม่ได้ศึกษาต่อให้มีงานทำ

จากข้อคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่า วิชาอาชีวะเป็นวิชาที่มีความสำคัญในการเตรียมบุคคลให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การจัดการศึกษาวิชาอาชีวะในระดับมัศึกษานั้น รัฐบาลมีนโยบายให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบได้พัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาวิชาอาชีวะให้สนองต่อความต้องการของท้องถิ่น และสังคม ตลอดจนตรงกับความต้องการ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

หลักสูตรวิชาอาชีวะตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

วิชาอาชีวะตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กรมวิชาการ (2533) ได้กำหนดจุดประสงค์และโครงสร้างไว้ดังนี้

จุดประสงค์

1. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักวิชาอาชีพที่จะนำไปปรับปรุงการดำรงชีวิต
2. เพื่อให้มีความสามารถและทักษะในอาชีพเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพตามควรแก่วัย
3. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพและมีคุณธรรมในการประกอบอาชีพ
4. เพื่อให้สามารถในด้านการจัดการ การตลาด และการร่วมมือในการประกอบกิจการหรือธุรกิจ

โครงสร้าง

วิชาอาชีพประกอบด้วย 4 กลุ่มงาน ได้แก่

1. กลุ่มงานผลิต ประกอบด้วย 127 รายวิชา ได้แก่ รายวิชา ช 011-ช 01127
2. กลุ่มงานบริการ ประกอบด้วย 137 รายวิชา ได้แก่ รายวิชา ช 021-ช 02137
3. กลุ่มงานเสริมงานผลิตและงานบริการ ประกอบด้วย 27 รายวิชา ได้แก่ รายวิชา ช 031-ช 0327
4. กลุ่มปฏิบัติงานอาชีพอิสระระหว่างเรียน เป็นการปฏิบัติงานอาชีพอย่างน้อย 12 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ รายวิชา ช 041

รายวิชาอาชีพในกลุ่ม 1-3 มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะและเทคนิคในงานอาชีพแตกต่างกันไปตามสภาพอาชีพ ส่วนรายวิชาในกลุ่มที่ 4 มุ่งส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระระหว่างเรียน

รายวิชาอาชีพในกลุ่ม 1-3 เมื่อผู้เรียนเลือกเรียนไปแล้ว ถ้าประสงค์จะมีทักษะหลากหลายหรือสูงขึ้น ก็สามารถเลือกเรียนได้อีก โดยใช้รหัสประจำรายวิชาเดิม แล้วต่อท้ายด้วยตัวอักษร ก, ข, ค, ...

สำหรับรายวิชา ช 041 งานอาชีพอิสระระหว่างเรียน ถ้าผู้เรียนลงทะเบียนเรียนภายใน 1 ภาคเรียน และได้หน่วยการเรียนรู้ครบตามที่กำหนดแล้ว ประสงค์จะประกอบอาชีพอิสระระหว่างเรียนในภาคเรียนอื่นอีก ให้ใช้แนวปฏิบัติในการกรอกรหัสเช่นเดียวกับรายวิชาอาชีพในกลุ่ม 1-3 แต่ถ้าประสงค์จะแยกลงทะเบียนรายวิชา ช 041 เป็นหลายภาคเรียน

ให้ใช้รหัสเดิม ไม่ต้องเติม ก, ข, ค, ... ต่อท้าย จำนวนหน่วยการเรียนที่แบ่งแต่ละภาคนั้น ให้พิจารณาตามความเหมาะสม

ในการเลือกรายวิชาอาชีพดังกล่าวนี้สามารถปฏิบัติได้ดังนี้ คือ

1. ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนจากหลักสูตรอื่นใดที่เทียบเท่า ซึ่งนอกเหนือจากรายวิชาอาชีพที่หลักสูตรนี้กำหนด
2. ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนซ้ำได้ แต่โรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น
3. ผู้เรียนที่มีประสบการณ์ในอาชีพตรงกับรายวิชาอาชีพใดที่มีในหลักสูตร กลุ่มงานผลิต งานบริการ งานเสริมงานผลิตและงานบริการ สามารถลงทะเบียนเรียนในรายวิชานั้นได้ ทั้งนี้ขอรับการประเมินผล โดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียนได้ไม่เกิน 2 หน่วยการเรียน และให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดไว้
4. รายวิชา ช 041 เป็นรายวิชาเพื่อประกอบอาชีพระหว่างเรียน ดังนั้นผู้เรียนต้องผ่านรายวิชาอาชีพที่มีเนื้อหาและทักษะตรงกับรายวิชาดังกล่าวมาก่อน
5. รายวิชาที่ต่อท้ายด้วยเลข 1, 2 เป็นรายวิชาต่อเนื่อง ผู้เรียนจะต้องเลือกเรียนตามลำดับ

การนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูนำเอาโครงการของหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มไปปฏิบัติ

สมิตร คุณานุกร (2523) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ต้องมีกิจกรรมอยู่ 3 ประการ คือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน หลักสูตรระดับชาติจะกำหนดความมุ่งหมาย เนื้อหารายวิชา กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน และการประเมินผลไว้อย่างกว้าง ๆ ครูยังไม่สามารถนำหลักสูตรไปสอนได้ ต้องตีความหมาย และกำหนดรายละเอียดของหลักสูตร

ซึ่งอาจออกมาในรูปของวัสดุประกอบหลักสูตร ที่เรียกว่าประมวลการสอน โครงการสอน หรือแผนการสอน เพื่อขยายความหลักสูตรให้กระจ่างมากขึ้น เมื่อครูจะลงมือทำการสอนจริง อาจต้องทำบันทึกการสอน เพื่อให้เห็นแนวทางในการสอนชัดเจนยิ่งขึ้น

2. การจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน หลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลได้ตามความมุ่งหมายนั้น จำเป็นต้องมีปัจจัยหลาย ๆ ด้านมาเสริม โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียน ควรมีความรู้ ความเข้าใจ แดกฉานในหลักสูตรทุกวิชา และทุกระดับชั้น เพื่อประสาน การเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้กลมกลืนกันอย่างสมดุล และเอื้ออำนวยให้ครูและ นักเรียนสามารถสอนและเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด ผู้บริหารจะต้องสำรวจปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ของโรงเรียนว่า เหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปปฏิบัติหรือไม่ ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงขนาดของห้องเรียนและจำนวนนักเรียน การกำหนดครูเข้าสอน การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะอำนวยความสะดวกการเรียนการสอน ทั้งนี้รวมไปถึงความคล่องตัวในการบริหาร การเตรียมและจัดสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน

3. การสอน หัวใจของการนำหลักสูตรไปใช้คือ การสอน และบุคคลที่มีความสำคัญที่สุด คือ ครู ครูควรเอาใจใส่ต่อการสอน สอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร เลือกวิธีสอนที่เหมาะสม สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะชี้ถึงสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523) ให้ความเห็นว่า ครูใหญ่เป็นผู้มีบทบาทมากเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร จึงต้องทำการศึกษาหลักสูตรให้ชัดเจน เพื่อที่จะจัดวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรดังนี้

1. การเตรียมวางแผนเพื่อการใช้หลักสูตรใหม่
2. การเตรียมจัดอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตรใหม่
3. การจัดครูเข้าสอน
4. การจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียน
5. การจัดตารางสอน
6. การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้ปกครอง และคณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียน
7. การจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ และการเลือกสรรโครงการ กิจกรรมเสริมหลักสูตร

8. การจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงการใช้หลักสูตรว่า การใช้หลักสูตรมีข้อที่ต้องพิจารณา 6 ข้อ ดังนี้

1. ความหมายของหลักสูตร
2. การใช้หลักสูตรจะต้องยึดถือ จุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้างเป็นหลัก
3. จุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา ผู้สอนจะต้องพยายามดำเนินการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์ และสามารถพัฒนาความรู้นั้นให้เป็นประโยชน์แก่ชีวิตผู้เรียน
4. การใช้หลักสูตรมิได้จำกัดว่า ความรู้และประสบการณ์นั้นจะมีอยู่แต่ในห้องเรียนเท่านั้น
5. ความสำเร็จของการใช้หลักสูตรขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนการสอนของครู
6. การประเมินผลเป็นระยะ ๆ จะช่วยแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อันเป็นพื้นฐานต่อเนื่องอย่างมั่นคงและถูกต้อง

สังัด อุทรานันท์ (2532) กล่าวว่า การใช้หลักสูตรมีงานหลักอยู่ 3 ลักษณะ คือ

1. งานบริหารและบริการหลักสูตร
 - 1.1 งานเตรียมบุคลากร
 - 1.2 การจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร
 - 1.3 การบริหารและบริการวัสดุหลักสูตร
 - 1.4 การบริหารหลักสูตรภายในโรงเรียน
2. งานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร
 - 2.1 การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น
 - 2.2 การจัดทำแผนการสอน
 - 2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 2.4 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน
3. งานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร
 - 3.1 การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร

3.2 การจัดตั้งศูนย์วิชาการเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า ในการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญดังนี้

1. ชั้นการเตรียมการจัดการสอน ประกอบด้วย
 - 1.1 การจัดแผนการเรียน
 - 1.2 การจัดเตรียมบุคลากร
 - 1.3 การจัดเตรียมหลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตร
 - 1.4 การจัดเตรียมสื่อการสอน
 - 1.5 การจัดเตรียมสถานที่สอนและฝึกงาน
 - 1.6 การจัดเตรียมบริการแนะแนว
 - 1.7 การจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผล
2. ชั้นการดำเนินการจัดสอน ประกอบด้วย
 - 2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 2.2 การใช้สื่อการสอน
 - 2.3 การใช้สถานที่สอนและฝึกงาน
 - 2.4 การจัดบริการแนะแนว
 - 2.5 การวัดผลและประเมินผลการเรียน
 - 2.6 การนิเทศและติดตามผล
3. ชั้นติดตามประเมินผลการจัดการสอน ประกอบด้วย
 - 3.1 การติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดการสอน
 - 3.2 การติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดการสอน

ขั้นตอนการจัดวิชาอาชีพ

ขั้นตอนในการจัดวิชาอาชีพในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจำแนกออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมการจัดวิชาอาชีพ การดำเนินการจัดวิชาอาชีพ และการติดตามประเมินผล การจัดวิชาอาชีพ ซึ่งรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนปรากฏดังนี้

1. การเตรียมการจัดวิชาอาชีพ

การวางแผนการเรียน

อรสา ปราชัญญ์นคร (2525) ได้ให้ความหมายของแผนการเรียนไว้ว่า แผนการเรียน หมายถึง การกำหนดรายวิชาเลือกอย่างมีเป้าหมาย ซึ่งนักเรียนและโรงเรียน ได้พิจารณาร่วมกันแล้วตามความรู้ ความสามารถ ความสนใจและความต้องการในอนาคต ของนักเรียนว่าจะมุ่งไปทางใด เพื่อการเรียนต่อในสถาบันชั้นสูงหรือการประกอบอาชีพ ซึ่ง โรงเรียนจะต้องคำนึงถึงความพร้อมของ โรงเรียนเป็นหลักในการพิจารณาด้วย ซึ่งได้แก่ บุคลากร สถานที่ และอุปกรณ์ในการเรียนการสอน และในการจัดแผนการเรียนผู้มีหน้าที่ในการวางแผนการเรียน จะต้องมีการประสานงานร่วมกันทั้ง 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายวิชาการของ โรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน และครูแนะแนวในโรงเรียนหรือครูที่ปรึกษา

องค์ประกอบของการจัดแผนการเรียน

การจัดทำแผนการเรียนที่มีคุณภาพ เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้การจัดการเรียน- การสอนประสบผลสำเร็จตามจุดหมายของหลักสูตรได้ และการที่โรงเรียนจะจัดทำแผน การเรียนให้มีคุณภาพได้นั้น กรมวิชาการ (2521) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบใน การจัดโครงการเรียนที่โรงเรียนควรพิจารณาก็คือ

1. จำนวนชั้นเรียนที่จะเปิดสอน ก่อนที่จะจัดแผนการเรียนทางโรงเรียน จำเป็นต้องสำรวจชั้นเรียนที่จะเปิดสอนได้เสียก่อน ทั้งนี้เพื่อต้องการที่จะให้จำนวนชั้นเรียน สอดคล้องกับจำนวนผู้เรียนที่จะเลือกเข้าเรียนตามแผนการเรียนต่าง ๆ ที่ผู้เรียนตั้งใจจะ เลือกเรียน

2. จำนวนครูผู้สอน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการจัดแผน การเรียน กล่าวคือ เมื่อทราบชั้นเรียนที่จะเปิดสอนแล้ว สิ่งที่โรงเรียนต้องสำรวจต่อไป คือ จำนวนครูที่จะสอนในแต่ละชั้นเรียนว่า สอดคล้องกับจำนวนชั้นเรียนที่จะเปิดสอนหรือไม่ ถ้า ไม่สอดคล้องกันก็ต้องพิจารณาต่อไปอีกว่า ส่วนใดควรเพิ่มส่วนใดควรลด ทั้งนี้เพื่อให้ แผนการเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. จำนวนผู้เรียน โรงเรียนต้องสำรวจจำนวนนักเรียนทั้งหมด พร้อมทั้ง สำรวจความถนัด และความสนใจของผู้เรียน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งของการเปิด

แผนการเรียนรู้ ทั้งนี้ก็เพราะการจัดแผนการเรียนรู้ประการหนึ่งนั้น ต้องจัดให้สอดคล้องกับ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

4. ปริมาณของวัสดุและอุปกรณ์ การเรียนการสอนจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าปริมาณของวัสดุและอุปกรณ์มีเพียงพอกับจำนวนนักเรียน ดังนั้นก่อนที่จะเปิดแผนการเรียนรู้ใด โรงเรียนควรตรวจสอบและจัดเตรียมวัสดุและอุปกรณ์ ตลอดจนเครื่องมือต่าง ๆ ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ที่จะเข้าเรียนในแผนการเรียนนั้น

5. ความต้องการของท้องถิ่น ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนแล้ว บางส่วน ต้องออกมาประกอบอาชีพในท้องถิ่นของตน ดังนั้นการจัดแผนการเรียนในโรงเรียน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นด้วย การที่โรงเรียนให้ ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนเท่านั้นยังไม่เพียงพอ ยังต้องให้ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นด้วย

ทัศนีย์ สงวนสิทธิ์ (ม.ป.ป.) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบในการจัด แผนการเรียนรู้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดแผนการเรียนตามแนวปฏิบัติควรประกอบด้วย

1. ความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน จุดประสงค์ที่สำคัญ ประการหนึ่งของการจัดแผนการเรียนก็คือ ต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และ ท้องถิ่น ดังนั้น ก่อนจัดแผนการเรียนโรงเรียนควรที่จะสำรวจความต้องการของผู้เรียน ความต้องการของผู้ปกครอง และความต้องการของชุมชน ในท้องถิ่นนั้น ให้ตรงกันเสียก่อน แล้วจึงนำมาเป็นข้อมูลในการจัดแผนการเรียนต่อไป

2. ความพร้อมของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านวัสดุ อุปกรณ์และด้านอาคารสถานที่ เมื่อเราได้ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เป็นข้อมูลพื้นฐานแล้ว องค์ประกอบที่ควรสำรวจต่อไปก็คือ ความพร้อมของโรงเรียนในด้าน ต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนหรือส่งเสริมให้จัดแผนการเรียนได้มากหรือน้อยเพียงใด ถ้าโรงเรียน มีบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่พร้อมก็สามารที่จะจัดแผนการเรียนได้กว้างหรือ ได้หลายแผนการเรียน แต่ถ้าโรงเรียนยังขาดบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่ที่จัด แผนการเรียนได้แคบ หรือจัดแผนการเรียนได้ไม่มาก

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการเรียน
ควรรประกอบด้วย

1. ความต้องการของผู้เรียน
2. ความต้องการของผู้ปกครอง
3. ความต้องการของท้องถิ่น
4. ความพร้อมของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านบุคลากร วัสดุ
อุปกรณ์ และด้านอาคารสถานที่

วิธีดำเนินการจัดการเรียน

กรมวิชาการ (2522) ได้เสนอแนวคิดในการที่โรงเรียนจัดการเรียนและ
วิชาเลือกที่จะสนองเอกัตภาพของผู้เรียน และความต้องการของท้องถิ่นเกี่ยวกับการศึกษา
และอาชีพนั้น แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน ได้แก่

1. การสำรวจความต้องการของท้องถิ่นในด้านการศึกษาและอาชีพ เพื่อต้องการ
ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษาและอาชีพ เพื่อมอบให้คณะ
กรรมการบริหารของโรงเรียนนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับไปพิจารณาประกอบในการกำหนดเปิด
วิชาเรียนหรือแผนการเรียน ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นต่อไป
2. ประชุมคณะกรรมการบริหารโรงเรียน และกำหนดแผนการเรียน เพื่อ
พิจารณาข้อมูลที่ได้รับจากการสำรวจสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น สรรวจความพร้อม
ของโรงเรียน กำหนดวิชาเลือกและจัดการเรียน วางแผนจัดทำคู่มือนักเรียน
3. ประชาสัมพันธ์หลักสูตรก่อนรับสมัครนักเรียน เพื่อให้นักเรียน ครู ผู้ปกครอง
และประชาชนทั่วไป เข้าใจและมองเห็นคุณค่าหรือความสำคัญของหลักสูตร
4. แนะนำการเลือกแผนการเรียน เพื่อชี้แจงวิชาเรียนและแผนการเรียนที่
เปิดสอนแก่นักเรียนและผู้ปกครอง และเพื่อให้นักเรียนเลือกแผนการเรียน ได้เหมาะสมกับ
ความถนัด ความสนใจ และความต้องการ
5. บริการทดสอบมาตรฐาน เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับสติปัญญา ความสามารถ
ความถนัด และความสนใจของนักเรียน อันจะเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนตรงตาม
เอกัตภาพของนักเรียน

6. การลงทะเบียนเลือกแผนการเรียน เพื่อประโยชน์ในการจัดกลุ่มนักเรียน จัดครูประจำวิชา อาจารย์ที่ปรึกษา และการจัดห้องเรียนเพื่อการเรียนการสอนต่อไป

7. ติดตามผลการเลือกแผนการเรียน เพื่อติดตามผลดูว่าได้เลือกวิชาเรียนหรือแผนการเรียนอย่างถูกต้อง เหมาะสมกับเอกัตถภาพหรือไม่เพียงพอ และเพื่อประมวลปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการจัดแผนการเรียน

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่าการเปิดรายวิชาขึ้นนั้น โรงเรียนควรมีการวางแผนดำเนินการ ดังนี้

1. สืบรวจข้อมูลเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ความพร้อมของโรงเรียน
2. ให้ข้อมูลเกี่ยวกับรายวิชาแก่ผู้ปกครองและนักเรียน
3. ให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองและนักเรียน ก่อนตัดสินใจเลือกรายวิชาอาชีพ
4. ให้นักเรียนลงทะเบียนตามที่ต้องการ
5. ติดตามผลนักเรียนหลังจากที่ได้เข้าเรียนแล้ว

การเตรียมบุคลากร

ความพร้อมด้านบุคลากรของโรงเรียนมีความสำคัญอย่างมาก ก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ควรจะได้มีการให้ความรู้ หรือชี้แจงให้ผู้ที่ใช้หลักสูตรมีความเข้าใจถึงจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดประเมินผลตามหลักสูตรที่ได้จัดทำขึ้น (สังัด อุทรานันท์, 2532)

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2534) กล่าวว่า การจัดเตรียมบุคลากรในระดับเตรียมการ ผู้บริหารควรพิจารณาดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้าฝ่ายและหัวหน้างาน ควรศึกษาหลักสูตร หรือดำเนินการให้มีการศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตรที่กรมวิชาการจัดทำขึ้นอย่างละเอียด เพื่อที่จะสามารถถ่ายทอดความรู้ ความคิด และตอบปัญหาข้อข้องใจแก่ครู-อาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนได้อย่างแจ่มแจ้ง

2. แต่งตั้งกรรมการวิชาการ ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา ครูผู้รับผิดชอบงานแนะแนว งานวัดผล เพื่อศึกษาปรัชญาการศึกษา นโยบายการจัดการศึกษา นับตั้งแต่แผนปฏิรูปการศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนการศึกษาศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ระยะที่ 6 และแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ระยะที่ 7 แผนพัฒนาเด็กและเยาวชน นโยบายระดับกระทรวง ระดับกรม ระดับท้องถิ่น ระดับโรงเรียน และสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรแล้ว วางแผนกำหนดแนวปฏิบัติการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3. แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารเป็นประธาน คณะกรรมการวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นเป็นกรรมการ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการเป็นกรรมการและเลขานุการทำหน้าที่ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ความถนัดและความสนใจ และความสามารถของนักเรียน

4. จัดให้มีการสัมมนาครู-อาจารย์ให้มีความรู้ ความเข้าใจหลักสูตร และจัดประชุมปฏิบัติการทำแผนการสอนที่มุ่งเน้นการสอนทักษะกระบวนการ และการทำงานเป็นกลุ่ม

5. สืบรวจวุฒิ ความรู้ ความสามารถพิเศษของครู อาจารย์เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับกำหนดรายวิชาที่จะเปิดสอน โดยเฉพาะวิชาเลือกเสรีและกิจกรรม

6. ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรฝึกอบรมดูงาน ศึกษาต่อ โดยเฉพาะในด้านวิชาชีพ ซึ่งจะช่วยให้สามารถเปิดสอนวิชาบังคับเลือก และวิชาเลือกเสรีได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

7. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครู-อาจารย์ทุกคนเข้าใจงานแนะแนว ตระหนักว่างานแนะแนวเป็นหน้าที่ที่ครู-อาจารย์ทุกคนต้องรับผิดชอบ ให้คำปรึกษาหารือแก่นักเรียน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน รวมทั้งมีหน้าที่ให้คำแนะนำนักเรียนในการพิจารณาเลือกกลุ่มวิชา หรือรายวิชาตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจ และความต้องการของผู้ปกครอง

8. ดำเนินการใด ๆ ให้ครู-อาจารย์มีโอกาสร่วมกันวางแผน ปฏิบัติงานและประเมินผลเกี่ยวกับวิธีสอน การจัดทำ จัดทำ และพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

กรมวิชาการ (2521) กล่าวว่า ในการเตรียมบุคลากรในระดับโรงเรียนนั้น ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่โดยตรงในการจัดเตรียมครูก่อนเข้าชั้นเรียน จึงสามารถทำได้หลายวิธีดังนี้

1. จัดประชุมชี้แจงหลักสูตร แผนการสอน กิจกรรมที่จะใช้ในการสอน แต่ละระดับชั้นให้เป็นที่เข้าใจ
2. จัดสัมมนาให้ความรู้ทางด้านวิชาการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในหลักสูตร หลักการสอน แผนการสอน เนื้อหาวิชา และกิจกรรมที่จะใช้สอน
3. จัดประชุมปฏิบัติการ Work-shop เพื่อให้มีความเข้าใจมองเห็นปัญหา เตรียมวิธีแก้ปัญหา เพื่อให้ครูมีความมั่นใจในการสอนวิชาภาคปฏิบัติได้ดี
4. จัดให้มีการสาธิตการสอน การจัดทำอุปกรณ์การสอน จัดทำตารางสอน ร่วมกันผลิตเปลี่ยนกันดูการสอนสาธิต และให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งกันและกัน และช่วยให้แต่ละคนได้ปรับปรุงการสอนของตน และมีการประสานงานกันก่อนลงมือปฏิบัติการ
5. จัดศึกษานอกสถานที่ เพื่อเปิดโอกาสให้ครูได้มีประสบการณ์มากขึ้น จากการดูโรงเรียนอื่น ๆ ศึกษาสภาพท้องถิ่น เพื่อแหล่งวิทยาการ หรือมีโอกาสได้รู้จักกับบุคคลที่จะมาเป็นวิทยากรจากท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันก็ควรจะให้ทราบถึงสภาพปัญหาของท้องถิ่น เพื่อนำมาสอนให้ตรงกับความเป็นอยู่ของเด็กในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย
6. รวบรวมอุปกรณ์และแหล่งวิทยาการ ตลอดจนวิทยากรทุก ๆ ด้าน ที่จะสามารถส่งเสริมและเรียนได้

จากการเตรียมบุคลากรดังกล่าว สรุปได้ว่า โรงเรียนควรจะดำเนินการในระดับเตรียมการ กล่าวคือเตรียมบุคลากรตั้งแต่ระดับผู้บริหารจนถึงครูผู้สอน ให้มีความรู้และความเข้าใจในหลักสูตร และงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนทุกด้าน ในการจัดครูเข้าสอนจะต้องคำนึงถึงความสามารถ ความถนัดของครูในสาขาวิชาเป็นหลัก เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน

การจัดเตรียมหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2534) กล่าวว่า เพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้หลักสูตร โรงเรียนควรจัดหาเอกสารหลักสูตรให้ครบถ้วนเพียงพอ และมีระบบการบริการที่ดี เอกสารหลักสูตรที่สำคัญ คือ

1. หลักการของหลักสูตรฉบับปรับปรุง
2. เอกสารแนะนำหลักสูตร
3. คู่มือการสอน
4. แนวการทำแผนการสอน
5. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533
6. คู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น
7. หลักสูตรวิชาอาชีพ
8. คู่มือหลักสูตรวิชาอาชีพ
9. คู่มือการประเมินผลมัธยมศึกษาตอนต้น
10. คู่มือการแนะแนวมัธยมศึกษา
11. แนวทางการใช้สื่อการเรียนมัธยมศึกษา
12. กำหนดหนังสือเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

สังัด อุทรานันท์ (2532) กล่าวว่า เอกสารหลักสูตรเป็นเอกสารที่กล่าวถึงสาระของหลักสูตรโดยตรง ได้แก่ จุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง และเนื้อหาสาระ ที่จัดไว้ในหลักสูตรนั้น ๆ ส่วนเอกสารประกอบหลักสูตร เป็นเอกสารที่อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ของหลักสูตร เพื่อให้การการนำเสนอหลักสูตรไปใช้ได้ผลตามความมุ่งหมาย ซึ่งได้แก่ คู่มือครู แผนการสอน คู่มือประเมินผลการเรียน เป็นต้น

อเนก รัตนปิณฑาภรณ์ (2528) กล่าวว่า เอกสารประกอบหลักสูตรสำหรับครูแบ่งออกได้ดังนี้

1. เอกสารแนะนำหลักสูตร เช่น คู่มือครู คู่มือการสอน เป็นต้น
2. ประมวลการสอน
3. เอกสารเกี่ยวกับการจัด เช่น เครื่องมือวัดผล คู่มือการประเมินผล

กล่าวโดยสรุปเอกสารหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร มีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ในอันที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมาย ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของทางโรงเรียนจะต้องจัดเตรียมสิ่งเหล่านี้ไว้บริการครู ส่วนครูเองก็จะต้องศึกษาก่อนทุกครั้ง จึงจะทำให้สามารถดำเนินการสอนได้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

การจัดเตรียมสื่อการสอน

กรมสามัญศึกษา (2529) ให้ความหมายของสื่อการเรียนว่า หมายถึง วัสดุหรือเครื่องมือที่จัดทำขึ้น ซึ่งจะมีข้อมูล เนื้อหา สารที่เป็นประโยชน์ต่อประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอน ตัวอย่างของสื่อการเรียน ได้แก่ หนังสือเรียน หนังสืออ้างอิง เอกสารสิ่งพิมพ์ แผนที่ รูปภาพ เป็นต้น

สุทธิ ประจงศักดิ์ (2524) ได้เสนอชนิดของสื่อการเรียน สำหรับวิชาอุตสาหกรรมศิลป์ ซึ่งเป็นวิชาหนึ่งในกลุ่มวิชาชีพ ไว้ดังนี้

1. การเยี่ยมชมโรงงานอุตสาหกรรม (Industrial Visits)
2. การสาธิต (Demonstrations)
3. เครื่องบันทึกเสียง (Tape Recorder and Audio Cassette)
4. ของจริงและของตัวอย่าง (Objects and Specimens)
5. หุ่นจำลอง (Model and Mock ups)
6. แผนภูมิแสดงการทำงาน (Project Charts & Process Charts)
7. แผ่นป้ายต่างๆ (Bulletin Boards, Chalk boards and Fannel boards)
8. วัสดุได้เปล่าและวัสดุราคาถูก (Free and Inexpensive Materials)
9. โทรทัศน์เพื่อการศึกษา (Educational Television)
10. โทรทัศน์วงจรปิด (Closed-Circuit Television)
11. เทปโทรทัศน์ (Vedeo tape Recording)
12. ภาพยนตร์ (Films)
13. फिल्मสตริป (Filmstrips)
14. สไลด์ (Slides)

15. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ (Overhead Projectors)
16. ภาพนิ่ง (Still Pictures)
17. เครื่องฉายภาพทึบแสง (Opaque Projectors)

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523) กล่าวถึง สื่อการสอนว่าเป็น วัสดุอุปกรณ์และกิจกรรม การเรียนที่ครูและนักเรียนจะต้องทำ เพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้ ซึ่งครูจะต้องจัดทำขึ้น และจัดหาไว้ให้เรียบร้อย

ลัดดา ศุขปรีดี (2522) กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง ตัวกลางที่ใช้ ในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ครูและนักเรียน เข้าใจสิ่งที่ถ่ายทอดซึ่งกันและกัน ได้ผลดี ตรงตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน

กรมวิชาการ (2521) ได้กำหนดแนวทางในการเลือกสื่อการเรียนไว้ดังนี้

1. คำนึงถึงสื่อการเรียนที่จะนำไปใช้นั้น ให้ข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง
2. คำนึงคุณค่าในการเรียนรู้
3. เหมาะสมกับอายุ สติปัญญา และประสบการณ์ของผู้เรียน
4. ตระหนักถึงผู้ใช้อยู่เสมอ เพราะผู้ใช้ควรได้ประโยชน์มากกว่า
5. ศึกษาคู่มือประกอบการสอน
6. สื่อการเรียนนั้นช่วยสร้างปัญหา หรือแก้ปัญหาอย่างไร ได้อย่างหนึ่งหรือไม่
7. สื่อการเรียนที่นำมาใช้ส่งเสริมให้เกิดความคิดวิพากวิจารณ์ และก่อให้เกิด

กิจกรรมร่วมกันในการเรียนการสอน

8. รู้จักวิธีการเก็บรักษาสื่อการเรียนต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่ดีและใช้ได้นาน

สรุปได้ว่า ในการจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนประสบ ผลสำเร็จควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชา
2. ความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

3. เป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน
4. ใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า

การจัดเตรียมสถานที่สอนและฝึกงาน

สุทธิ ประจงศักดิ์ และ ศิริกุล ไทพิทักษ์ (2525) กล่าวว่า การเรียนการสอนวิชาอาชีพ จำเป็นต้องใช้สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเบื้องต้นเกี่ยวกับงานอาชีพ ตลอดจนการสร้างกิจนิสัยที่ดีงามในการปฏิบัติงาน การจัดสถานที่สำหรับฝึกปฏิบัติ จึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียน และครูผู้สอนจะต้องจัดและสร้างขึ้น เพื่อให้ นักเรียนได้มีโอกาสสัมผัสกับสถานที่ที่คล้ายคลึงกับการปฏิบัติงานอาชีพจริง ๆ การสอนวิชาอาชีพจำเป็นต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกปฏิบัติงาน ซึ่งโรงเรียนและครูผู้สอนจะต้องจัดหาสถานที่ฝึกปฏิบัติงานที่มีความพร้อม ปลอดภัย และเหมาะสมกับการปฏิบัติงานให้แก่ นักเรียน

กรมวิชาการ (2521) กล่าวถึง สถานที่ที่ใช้สอน และฝึกงานที่โรงเรียนอาจใช้เป็นองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ คือ

1. โรงเรียนมีโรงฝึกงาน หรือสถานที่ฝึกงานก็สามารถจัดสอน
2. โรงเรียนมีครูสาขาวิชาอาชีพ แต่โรงเรียนไม่มีโรงฝึกงาน ครูผู้สอนนั้นสามารถสอนวิชาอาชีพภาคทฤษฎีได้ แล้วให้นักเรียนไปฝึกงานที่บ้านผู้ปกครอง ซึ่งมีการทำงานอาชีพนั้นอยู่แล้ว
3. โรงเรียนไม่มีครูสาขาวิชาอาชีพ ไม่มีโรงฝึกงานก็สามารถใช้แหล่งวิทยาการได้แก่ โรงเรียนอาชีวศึกษา โรงเรียนสารพัดช่าง ศูนย์ฝึกอาชีพของหน่วยราชการต่าง ๆ
4. โรงเรียนไม่มีครูสาขาวิชาอาชีพ ไม่มีโรงฝึกงาน อาจจะทำอาศัยสถานประกอบอาชีพสำหรับให้นักเรียนไปฝึกงาน เช่น โรงงานอุตสาหกรรม ฟาร์มเลี้ยงไก่ เป็นต้น
5. โรงเรียนไม่มีครูสาขาอาชีพ ไม่มีโรงฝึกงาน แต่ก็จัดแผนการเรียนวิชาอาชีพ โดยการใช้สถานประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งเป็นของบิดามารดา ผู้ปกครองของนักเรียน ซึ่งมีปริมาณงานอาชีพพอเพียง

สรุปได้ว่า การจัดสอนวิชาอาชีพ จำเป็นต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกปฏิบัติเพื่อเพิ่มทักษะทางด้านอาชีพ ดังนั้น โรงเรียนและครูผู้สอนจะต้องจัดเตรียมสถานที่ฝึกปฏิบัติงานที่มีความพร้อม ปลอดภัย และเหมาะสมกับการปฏิบัติงานให้แก่นักเรียน

การจัดเตรียมบริการแนะแนว

วิชัย ราษฎร์ศิริ (2526) กล่าวถึง ความสำคัญของการแนะแนวไว้ดังนี้

1. นักเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยแห่งการมีปัญหา หรือวัยแห่งความว้าวุ่นทุกด้าน การแนะแนวจะช่วยประคับประคอง ให้นักเรียนจำนวนมากแก้ปัญหาของตนได้อย่างเหมาะสม

2. สภาพเศรษฐกิจสังคมปัจจุบัน พ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้เด็กห่างเหินพ่อแม่ ขาดความอบอุ่นทางด้านจิตใจ ครูจึงควรให้ความอบอุ่นแก่เด็กในโรงเรียน เป็นการชดเชย มิฉะนั้นเด็กจะหลงผิด เอาสิ่งผิดเป็นที่พึ่ง

3. หลักสูตรปัจจุบันมุ่งสนองความต้องการของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งแตกต่างกัน โดยโรงเรียนต้องจัดแผนการเรียน ซึ่งประกอบด้วยโครงการเพื่อให้สนองความสนใจ ความถนัดของนักเรียน และอาชีพที่มีในท้องถิ่น ทำอย่างไรนักเรียนจึงจะสามารถเลือกโครงการเรียนที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง และท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการแนะแนวจะช่วยได้ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ช่วยนักเรียนให้ทราบถึงความสนใจและความถนัดของตนเอง โดยใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ ทางการแนะแนว

3.2 ช่วยให้ข้อมูลด้านความต้องการและความพร้อมของท้องถิ่น เพื่อโรงเรียนจะได้เปิดโครงการเรียนที่เหมาะสม โดยพยายามประสานความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่นให้ตรงกัน

3.3 ช่วยให้นักเรียนรู้จักสิ่งที่ตนจะเลือก โดยให้ข้อมูลต่าง ๆ มากพอที่นักเรียนจะทราบว่าตนมีโอกาสจะเลือกโครงการเรียนใด วิชาเลือกใดบ้าง โดยต้องพิจารณาถึงคุณสมบัติของนักเรียน ลักษณะของรายวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลรวมทั้งเมื่อเรียนจบแล้วจะมีประโยชน์อย่างไร

3.4 ช่วยให้นักเรียนตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม โดยบริการให้คำปรึกษาในกรณีที่นักเรียนยังตัดสินใจไม่ได้

3.5 ช่วยติดตามดูแลความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนว่าเรียนตามโครงการเรียนนั้น หรือเลือกวิชาใดไปแล้ว เรียนได้หรือไม่ ได้ผลอย่างไร ถ้าเรียนไปแล้ว ได้ผลดีไม่มีปัญหา ก็แสดงว่าเลือกได้ถูกต้อง

วัชร ทรัพย์มี (2523) ได้เสนอแนะขอบข่ายของการแนะแนวอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาไว้ 3 ประการ คือ

1. การพัฒนาความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อตนเอง การแนะแนวอาชีพจะช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเอง เช่น รู้ว่าอะไรคือความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของตน
2. การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ นักแนะแนวควรช่วยให้นักเรียนได้รับข้อเท็จจริงในเรื่องอาชีพ
3. การพัฒนาความรู้สึกนึกคิดที่มีต่ออาชีพ นักแนะแนวควรช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจว่าตนเองต้องการอะไรจากอาชีพ เช่น รายได้ สถานะทางสังคม เกียรติ เป็นต้น

สำหรับการแนะแนวอาชีพนั้น กรมวิชาการ (2523) ได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องจัดให้มีบริการแนะแนวอาชีพในโรงเรียน ไว้ดังนี้

1. ปรัชญา หลักการ และจุดหมายของการแนะแนว มีลักษณะสอดคล้องกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 หลักการและจุดมุ่งหมายดังกล่าวให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเรียนได้ตามความถนัด ความสนใจและความต้องการ หลักสูตรมุ่งพัฒนาทุกด้าน การจัดการศึกษา ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คำนึงถึงผู้เรียนทุกคน และมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนรู้จักตัดสินใจอย่างฉลาด ปรับตัวได้ดี มีชีวิตที่เป็นสุขและเป็นประโยชน์ต่อสังคม
2. อาชีพใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้น บทบาทของบริการแนะแนวในเรื่องนี้ คือ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ตลอดจนช่วยเหลือนักเรียนให้รู้จักวางแผนการประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง

สรุปได้ว่า การแนะแนวเป็นงานที่สำคัญยิ่งสำหรับการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร เพราะเป็นงานที่ให้ข้อมูลข่าวสาร บริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการ

ศึกษา อาชีพ การตัดสินใจ จึงมีบทบาทสำคัญในการที่จะช่วยให้นักเรียนได้เลือกเรียนรายวิชาที่เหมาะสมกับตนเอง

การจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผล

อิทธิพร ศรียมก (2523) ให้ความหมายของการวัดผลการศึกษาว่า เป็นกระบวนการในการกำหนด จำนวน ตัวเลข ปริมาณ อันดับ ข้อมูล และลักษณะให้กับวัตถุประสงค์ของและบุคคลตามกฎเกณฑ์ที่วางไว้ ซึ่งต้องอาศัยเครื่องมือในการวัด และสิ่งที่วัดคือคุณสมบัติหรือลักษณะของสิ่งนั้น ๆ

อุทุมพร ทองอุไทย (2520) กล่าวว่า การวัดมักจะหมายถึง กระบวนการที่ตัวเลขหรือสัญลักษณ์จะถูกนำมาเกี่ยวข้องกับลักษณะของวัสดุ คน หรือสิ่งที่วัด การวัดจึงต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. ต้องมีกลุ่มของวัตถุหรือคน
2. มีคุณสมบัติของลักษณะที่จะวัด
3. มีการกระทำโดยการให้ตัวเลข
4. ต้องพิจารณาถึงธรรมชาติ ตลอดจนนำตัวเลขหรือสัญลักษณ์เหล่านั้น ไปใช้

สมหวัง นิธิยานววัฒน์ (2520) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งของหรือการกระทำใด ๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน

สรุปได้ว่า การวัดผลและประเมินผลเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งของการศึกษา เมื่อจัดการเรียนการสอนแล้วต้องมีการวัดผล เพื่อติดตามผลการปฏิบัติว่าได้ผลตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และประเมินผลเพื่อตัดสินคุณค่าสรุปออกมาว่ามีคุณภาพสูงหรือต่ำ

2. การดำเนินการจัดวิชาอาชีพ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ชูชาติ เชียงลาด (2524) กล่าวว่า กระบวนการเรียนการสอนจะเป็นไปได้ อย่างมีระบบได้นั้นมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งขึ้นอยู่กับ "กิจกรรมการเรียนการสอน" ถ้าครูผู้สอน

สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดีแล้ว ย่อมทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ตรงตามจุดประสงค์ของบทเรียนนั้น ๆ

สุพิน บุญช่วงศ์ (2532) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่นำมาใช้ในการสอนนั้น ถ้านำมาแยกเป็นประเภทหรือจัดเข้ากลุ่มแล้วจะพบว่ากิจกรรมการเรียนการสอนอาจแยกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง กิจกรรมประเภทนี้นักเรียนเป็นแกนกลางในการประกอบกิจกรรม ซึ่งแยกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดกลุ่มนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักกลไกของการทำงานร่วมกัน

1.2 กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสอดคล้องและส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน โดยให้นักเรียนพัฒนาความสามารถของตนเอง

2. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง กิจกรรมประเภทนี้ครูจะเป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติกิจกรรม โดยเริ่มจากเป็นผู้วางแผนการเรียนการสอนและเป็นผู้ดำเนินขั้นตอนปฏิบัติกิจกรรม การเรียนการสอนในชั้นเรียนจึงมักมีลักษณะเป็นการสื่อสารทางเดียว

โตแนล เอ มอลเลย์ (อ้างถึงใน ถาวร แซ่โจ้ว, 2536) ได้ทำการศึกษาและวิจัยการเลือกใช้วิธีต่าง ๆ ในการสอนวิชาอาชีพ ผลปรากฏว่าวิธีสอนที่เหมาะสมสอนวิชาอาชีพ เรียงตามลำดับความเหมาะสมดังนี้

ลำดับ	วิธีสอน	คะแนน
1	การสอนแบบสาธิต	32
2	การสอนแบบอภิปราย	31
3	การสอนแบบแก้ปัญหา	30
4	การสอนแบบค้นคว้า	28
5	การสอนแบบสืบสวนสอบสวน	27

ลำดับ	วิธีสอน	คะแนน
6	การสอนแบบโครงการ	27
7	การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง	25
8	การสอนแบบภาพเคลื่อนไหว	23
9	การสอนแบบการประชุม	23
10	การสอนโดยใช้ใบช่วยสอน	21

ปรีชา ชาคิมลาการ (2524) ได้วิจัยเรื่อง ความเข้าใจในวิชา
อุตสาหกรรมศิลป์ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งผู้บริหารมีความเห็นว่าวิธีสอนวิชา
อุตสาหกรรมศิลป์ (วิชาอาชีพ) แต่ละวิธีมีความเหมาะสมเรียงลำดับ ดังนี้

1. วิธีสอนแบบสาธิต
2. วิธีสอนแบบโครงการ
3. วิธีสอนแบบแก้ปัญหา
4. วิธีสอนแบบใช้ใบช่วยสอน
5. วิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง
6. วิธีสอนแบบค้นคว้า
7. วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน
8. วิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติ
9. วิธีสอนแบบการอภิปราย
10. วิธีสอนแบบการประชุม

สุทธิ ประจงศักดิ์ และ ศิริกุล ไทพิทักษ์ (2525) กล่าวว่า วิธีสอนวิชาอาชีพ
ที่นิยม มีดังต่อไปนี้

1. การสอนแบบบรรยาย (Lecture Method)
2. การสอนแบบสาธิต (Demonstration Method)
3. การสอนแบบกำหนดงาน (Project Method)
4. การสอนด้วยแบบพิมพ์ (Instruction Sheets)

วิธีสอนดังกล่าวข้างต้น ผู้สอนจะเลือกใช้วิธีการโดยอมขึ้นอยู่กับ
ความเหมาะสมของแต่ละรายวิชาและจุดมุ่งหมายของบทเรียน

การใช้สื่อการสอน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2524) ได้เสนอประเภทของสื่อ
การเรียนการสอนกลุ่มการงานและอาชีพได้ดังนี้

1. หนังสือเรียนแต่ละรายวิชา ในกลุ่มวิชานี้หนังสือเรียนเป็นเพียงคู่มือ
ของบทเรียนเท่านั้น ฉะนั้นการนำเอาหนังสือเรียนในกลุ่มวิชานี้ไปใช้สอนแล้ว นักเรียนท่องจำ
สิ่งที่มีอยู่ในหนังสือนั้น เป็นสิ่งที่ครูไม่ควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง ควรใช้โดยถือปฏิบัติเป็นหลัก
เท่านั้น

2. คู่มือการสอน มีความสำคัญและความจำเป็นสำหรับครูผู้สอนมากที่สุด
เพราะจะทำให้ทราบถึงจุดประสงค์ วิธีการจัดกิจกรรม ข้อเสนอแนะ ความรู้สำหรับครู
หนังสืออ้างอิง ฯลฯ ซึ่งถือเป็นแนวทางสำหรับครูในอันที่จะนำไปจัดให้นักเรียนปฏิบัติ

3. วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ กลุ่มวิชาการงานและอาชีพ เป็นกลุ่มที่มุ่งเน้นการ
ปฏิบัติมากที่สุด และครบตามที่ต้องการ นับตั้งแต่เครื่องใช้ภายในบ้าน จนกระทั่งเครื่องใช้ใน
โรงเรียน ปัญหาจึงมีอยู่ว่า ครูจะต้องศึกษาวิธีการใช้ การดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์เหล่านั้นให้
เข้าใจ และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

4. ทรัพยากรในห้องเรียน การนำเอาทรัพยากรในห้องเรียนมาใช้ นับว่าเป็น
ส่วนสำคัญมากในการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มวิชานี้ โรงเรียนควรจัดหาหรือนำเอา
ทรัพยากรที่มีอยู่ในห้องเรียนของตนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ไม่ว่าจะเป็น
เป็นบุคลากร แหล่งวิทยากร สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ ฯลฯ เพราะ
กิจกรรมที่ปฏิบัติในวิชาการงานและอาชีพ ควรจะสอดคล้องกับลักษณะและความต้องการของ
ท้องถิ่น

5. หนังสืออ้างอิง หนังสืออ่านประกอบ นิตยสาร วารสาร เอกสาร
เหล่านี้จะเป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่แก่นักเรียนและครู นอกเหนือไปจากความรู้ที่
กำหนดไว้ในคู่มือหรือหนังสือเรียน ครู โรงเรียน ควรจัดหาเอกสารเหล่านี้ในห้องสมุด
หรือแนะนำให้นักเรียนอ่านตามแต่กรณี

Wilker and Pendered (อ้างถึงใน วิเชียร ภูสุวรรณ, 2532) กล่าวว่า
สื่อการสอนวิชาการทำงานและอาชีพที่นิยมใช้กันมีดังต่อไปนี้

1. การเยี่ยมชมสถานประกอบการ
2. การสาธิต
3. เครื่องบันทึกเสียง
4. ของจริงและตัวอย่าง
5. หุ่นจำลอง
6. แผนภูมิแสดงกระบวนการทำงาน
7. แผ่นป้ายต่าง ๆ
8. วัสดุได้เปล่า และวัสดุราคาถูก
9. โทรทัศน์เพื่อการศึกษา
10. โทรทัศน์วงจรปิด
11. เทปโทรทัศน์
12. फिल्मสตริฟ สไลด์

สื่อการสอนเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี
และมีประสิทธิภาพ เพราะสื่อการสอนสามารถทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว
และถูกต้อง เป็นรูปธรรม ตลอดจนสามารถนำเรื่องราวหรือสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ห่างไกลเข้ามา
ในห้องเรียนได้ ดังนั้นก่อนการนำสื่อการสอนไปใช้ ครูควรจะต้องพิจารณารายละเอียดของ
เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมเสียก่อน

การใช้สถานที่สอนและฝึกงาน

บุญ แสงศักดิ์ (2528) กล่าวว่า การจัดการศึกษาของประเทศไทย ปัจจุบัน
ต้องเน้นเป็นอย่างยิ่ง คือ ส่งเสริมการปฏิบัติงาน ชยัน อดทน และรู้งานอาชีพ โดยการฝึกหัด
ประกอบอาชีพ ไม่ควรเน้นการศึกษาเพื่อเป็นลูกจ้างธุรกิจอุตสาหกรรม สถานฝึกงานอาชีพ
ควรใช้ให้กว้างขวาง คือ

1. ใช้ห้องปฏิบัติการและโรงฝึกงานของโรงเรียน
2. มีการฝึกงานอาชีพที่บ้านต่อเนื่องจากโรงเรียน

3. มีการฝึกหัดงานโดยใช้แหล่งวิทยาการ และสถานประกอบการ
 4. การฝึกหัดงานโดยให้บิดามารดาและประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้สอนงาน
- โดยมีการประสานงานอย่างใกล้ชิด

กรมวิชาการ (2522) กล่าวว่า สถานฝึกงานอาชีพ หมายถึง แหล่ง วิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ โดยแต่ละอย่างมีความหมาย ดังนี้

1. แหล่งวิทยาการ ได้แก่ การฝึกอาชีพที่โรงเรียนและวิทยาลัยที่สอนวิชาอาชีพสาขาต่าง ๆ ศูนย์ฝึกอาชีพทั้งของหน่วยงานราชการ และธุรกิจเอกชน
2. สถานประกอบการ ได้แก่ การฝึกอาชีพที่บริษัท ห้างร้าน โรงงาน อุตสาหกรรม
3. สถานประกอบอาชีพอิสระ ได้แก่ การฝึกหัดอาชีพที่บ้านผู้ปกครอง-นักเรียนเอง (Home Training) หรือสถานประกอบอาชีพอิสระอื่น ๆ ที่ทำกันเป็นพื้นบ้าน หรืออุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น การทอผ้าไหม การทำร่ม เป็นต้น
4. การทำแผนการเรียนที่บ้าน (Home Project) ภายใต้การนิเทศ

ของครู

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ มีความจำเป็นที่จะต้อง มีสถานที่ฝึกงาน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเบื้องต้นในการประกอบอาชีพ แต่ถ้าโรงเรียนใดไม่มีสถานที่ฝึกปฏิบัติงานหรือไม่มีครูสอนวิชาอาชีพ ก็สามารถที่จะเลือกใช้ แหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระในท้องถิ่นของตนเองได้เช่นกัน เพื่อให้การเรียนการสอนวิชาอาชีพมีประสิทธิภาพมากที่สุดตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

การจัดบริการแนะแนว

การจัดบริการแนะแนว มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมการจัด การเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ และมีผลโดยตรงต่อผู้เรียนในการค้นพบตนเอง สามารถ ตัดสินใจเรียนวิชาต่าง ๆ ได้ตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถของแต่ละบุคคล

เพื่อให้การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน ดำเนินการไปตามจุดหมายของการใช้หลักสูตร กรมวิชาการ (2521) จึงได้กำหนดบทบาทของครูแนะแนวไว้ดังนี้

1. ร่วมจัดโครงการเรียนกับฝ่ายวิชาการ
2. การเลือกโครงการเรียน หลังจากที่ฝ่ายวิชาการจัดโครงการเรียนเสร็จ ครูแนะแนวต้องทำหน้าที่สานต่อ คือ จัดการให้นักเรียนได้เลือกโครงการเรียนอย่างถูกต้องตามอัธยาศัยของตน การจัดเตรียมข้อมูลของครูแนะแนว อาจทำเป็นขั้นตอนดังนี้

- 2.1 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน .
- 2.2 รวบรวมข้อมูลสนเทศต่าง ๆ ทางด้านการศึกษาอาชีพ เพื่อให้ นักเรียน ได้ศึกษาก่อนที่จะตัดสินใจเลือกโครงการเรียน
- 2.3 เสนอข้อมูลเป็นการให้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงด้านต่าง ๆ เพื่อให้ นักเรียนมีความพร้อมที่จะเลือกโครงการเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งอาจทำได้โดย จัดทำคู่มือ การลงทะเบียนเลือกโครงการเรียนสำหรับผู้ปกครองและนักเรียน จัดประชุมพิเศษนักเรียนและผู้ปกครอง เป็นต้น

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2534) กล่าวถึง การจัดบริการ-แนะแนวที่มีส่วนสนับสนุนหลักสูตรปรับปรุงดังนี้

1. ดำเนินการให้ครู อาจารย์ทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจเรื่อง การแนะแนวการศึกษาและอาชีพ เห็นความสำคัญว่างานแนะแนวเป็นหัวใจของการใช้หลักสูตร ฉบับปรับปรุง
2. จัดระบบประสานงานการให้บริการแนะแนวที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเลือกเรียนรายวิชาเลือก และปฏิบัติกิจกรรมอิสระ ได้ตามความถนัด และความสนใจ
3. ดำเนินการให้มีการแนะแนว และประสานงานการแนะแนวระหว่างงานแนะแนวกับครู อาจารย์ เพื่อให้การแนะแนวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

บริการหลักของการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยทั่วไปมี 5 บริการ คือ

1. บริการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน
2. บริการสนเทศ

3. บริการให้คำปรึกษา
4. บริการจัดวางตัวบุคคล
5. บริการติดตามผล และประเมินผล

จากหลักการแนะแนวดังกล่าว ผู้รับผิดชอบการจัดบริการแนะแนวจะต้องศึกษาทำความเข้าใจในจุดหมายของหลักสูตร สภาพปัจจุบัน และจัดเตรียมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้บริการแก่นักเรียนได้เลือกตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถเฉพาะตน ดังนั้นการจัดบริการแนะแนวจึงเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรได้

การวัดผลและประเมินผล

พจน์ สะเพียรชัย (2526) กล่าวว่า การวัดผล ประเมินผลวิชาอาชีพภาคทฤษฎีนั้น ไม่แตกต่างไปจากการวัดผล ประเมินผลวิชาสามัญทั่ว ๆ ไป แต่สำหรับในด้าน การปฏิบัตินั้น วิธีการประเมินมีสิ่งที่แตกต่างจากวิชาสามัญอื่น ๆ โดยแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การวัดวิธีการ กระบวนการ และแนวทางปฏิบัติ
2. การวัดหรือประเมินผลงานขั้นสุดท้าย
3. การวัดเจตคติ หรือคุณภาพทางจิตใจของผู้เรียนที่มีต่อการทำงาน เช่น

ความอดทน ความวิริยะอุตสาหะ ความเพียรพยายาม ระเบียบในการทำงาน เป็นต้น

ปรีชา ชำติมาลาการ (2524) ได้เสนอแนวทางเกี่ยวกับการวัดผลวิชาการงาน และอาชีพไว้ดังนี้

1. วิเคราะห์หาตัวชี้ (indicators) เพื่อให้ทราบว่าจะต้องการวัดผลทางด้านใดบ้าง โดยการนำจุดมุ่งหมายในหลักสูตรมาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ตัวชี้ที่ถูกต้อง
2. วิเคราะห์ตัวชี้แต่ละตัวออกเป็นข้อย่อย ๆ เพื่อสะดวกในการวัดผลแต่ละข้อย่อย
3. กำหนดแนวทางในการวัดผลในแต่ละตัวชี้หรือแต่ละข้อย่อย ซึ่งมีแนวทางในการวัดผลดังนี้

3.1 ทักษะขั้นพื้นฐานในงานอาชีพ มีแนวทางในการวัดผลดังนี้

1. วัดผลคุณภาพของงานที่กำหนดให้นักเรียนทำ โดยจะจัดตลอด
ขั้นตอนของงานชิ้นนั้นตั้งแต่ต้นจนจบ
 2. วัด โดยการสอบภาคปฏิบัติ
- 3.2 การวางแผนในการทำงาน มีแนวทางในการวัดผลดังนี้
1. สร้างตารางวัดผลและให้คะแนน โดยการสังเกตของครู
 2. วัดผลจากโครงการหรือแผนการทำงานของนักเรียน
- 3.3 ความรู้เทคนิคและความรู้สัมพันธ์ มีแนววัดผลดังนี้
1. สอบสัมภาษณ์
 2. การเข้าเรียน
 3. การสอบย่อยตลอดภาคเรียน
 4. การสอบภาคปลาย
- 3.4 นิสัยในการทำงาน วัดโดยสร้างตารางวัดผลและให้คะแนนจากการ
สังเกตของครู
- 3.5 เจตคติที่ดีต่อการทำงาน วัดโดยการสังเกตของครู และให้คะแนนจาก
การค้นคว้าและรายงานเกี่ยวกับงานที่ทำ
4. กำหนดค่าคะแนนในแต่ละตัวชี้ (Indicators) ซึ่งเน้นแนวทางในการ
กำหนดคะแนนในแต่ละตัวชี้ดังนี้
4.1 ทักษะขั้นพื้นฐานในการทำงาน	20	คะแนน
4.2 การวางแผนในการทำงาน	20	คะแนน
4.3 ความรู้เทคนิคและความรู้สัมพันธ์	30	คะแนน
4.4 นิสัยในการทำงาน	20	คะแนน
4.5 เจตคติที่ดีต่องานอาชีพ	10	คะแนน
- อย่างไรก็ตาม การกำหนดค่าคะแนนในแต่ละประเด็นย่อยจะมีค่าเท่าใด
ขึ้นอยู่กับความสำคัญของแต่ละข้อย่อย และย่อมขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอนเป็นสำคัญ

การนิเทศและติดตามผล

ความหมายของการนิเทศการศึกษา ได้มีผู้ให้ทรรศนะไว้หลายทรรศนะด้วยกัน

Kimbal Wiles (1956) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ "การแนะนำซึ่งกันและกัน วางแผนร่วมกัน ปรึกษาหารือซึ่งกันและกัน เพื่อหาทางปรับปรุง การสอนให้ดีขึ้น"

ซารี มณีศรี (2521) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ "ความพยายามอย่างใด อย่างหนึ่งในหลาย ๆ อย่างที่จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษาที่มีคุณภาพ ทั้งด้านการเรียนการสอน"

Carter V. Good (1959) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ ความพยายามทุกอย่างของเจ้าหน้าที่ผู้จัดการศึกษาในการแนะนำครู หรือบุคคลอื่นที่ทำงาน เกี่ยวกับการศึกษาให้รู้จักวิธีการปรับปรุงการสอนให้เกิดความเจริญงอกงามทางวิชาชีพทางการศึกษา ช่วยในการพัฒนาครู ช่วยในการเลือก และปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ช่วยปรับปรุงวัสดุ และเนื้อหาการสอน ปรับปรุงวิธีสอน และช่วยปรับปรุงการประเมินผล การสอน

รองรัตน์ อิศรภักดี (2521) กล่าวถึง หลักการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. จะต้องเป็นการแสวงหาช่องทางที่จะกระตุ้นให้เกิดความคิดอ่าน และ ปฏิบัติการทางสร้างสรรค์
2. ให้โอกาสแก่ทุกคนให้บรรลุตามวุฒิภาวะของเขา โดยมีให้หักหาญ- เอาแต่ใจ หรือถือหลักวิชาเป็นเกณฑ์ จนบุคคลอื่นตามไม่ทัน
3. ให้แต่ละคนเสนอผลงานตามความสามารถ ไม่ปล่อยให้คนใด หรือหมู่ใด ผูกขาด ความเป็นผู้นำในการทำงาน
4. สนับสนุนให้ทุกคนมีส่วนร่วมมีออกความคิดเห็น ตัดสินใจ ชี้ขาดในการ แก้ปัญหา โดยเฉพาะการตัดสินใจชี้ขาดนั้นมีผลถึงผู้นั้นด้วย
5. ยอมรับนับถือความแตกต่างของแต่ละบุคคล และให้ความแตกต่างนั้น เป็นสิ่งประกอบในการพิจารณาการปฏิบัติ หรือการมอบหมายงานแก่บุคคลนั้น
6. ยอมรับความสำคัญของครูในสภาพการเรียนของ โรงเรียน และยอมรับ ให้ครูได้มีส่วน ในการแก้ปัญหา หรือขจัดปัญหาที่ครูประสบมา

7. พยายามทำให้ครูมีความสำนึกในความมั่นคงในอาชีพการงาน มีกำลังใจ มีมานะที่จะปฏิบัติหน้าที่ มีความพอใจในความสำเร็จของงาน มีใจกล้าหาญ และยึดธรรมในการสำรวจดูความสามารถ และความบกพร่องของตน เพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงการงานให้ดีขึ้น
8. ทำให้มีการพัฒนานโยบายการนิเทศการศึกษาและความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา
9. นำเอาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของเด็ก กระบวนการเรียน ระเบียบสภาพสังคม ความสัมพันธ์ของมนุษย์ และการพัฒนาการของหลักสูตรวิชาอาชีพมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่การเรียน

การนิเทศติดตามผล เป็นกระบวนการส่งเสริม ติดตาม แนะนำและพัฒนาให้บุคลากรสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจัดกิจกรรมได้ตรงตามหลักการ จุดหมายของหลักสูตร ผู้นิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรในโรงเรียนเป็นบุคลากรสำคัญที่ทำให้ งานการใช้หลักสูตรดำเนินไปอย่างราบรื่นและได้ผล ผู้นิเทศดังกล่าว คือ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวด หรือบุคลากรหลักแต่ละกลุ่มงาน ซึ่งจะวางแผน ตลอดจนใช้เทคนิควิธีการและระบบงานนิเทศภายในผลักดันให้บุคลากรเกิดความตระหนัก เห็นความสำคัญว่ามีความจำเป็น ที่จะต้องพัฒนาตนเอง และพัฒนางานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง (กรมสามัญศึกษา, 2535)

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2534) ได้เสนอเทคนิควิธีการติดตามผล สำหรับผู้นิเทศไว้หลายประการ ดังนี้

1. การประชุมอบรมชี้แจงการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุง
2. การร่วมประชุมวางแผนการสอนกับหมวดวิชาหรือครูผู้สอน
3. การเยี่ยมห้องเรียนขณะทำการสอน
4. การพบปะพูดคุยเยี่ยมชมให้การช่วยเหลือการปฏิบัติงานของครูอาจารย์อย่างไม่เป็นทางการ
5. การร่วมประชุม ประเมินผลการสอนรายจุดประสงค์หรือรายวิชา
6. การร่วมประชุมแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน
7. การจัดสัมมนาการใช้หลักสูตรระดับหมวดวิชา ระดับโรงเรียน

8. การจัดสัมมนาเสนอผลงาน โดยครูอาจารย์ที่วางแผนการสอนดีเด่น/ผลิตสื่อการสอนดีเด่น/ใช้ทักษะกระบวนการดีเด่น
9. การมอบเกียรติบัตร เกียรติคุณบัตรแก่ครูอาจารย์ดีเด่นในด้านต่าง ๆ
10. การส่งผลงานดีเด่นของครูอาจารย์เข้าประกวดหรือเผยแพร่ในระดับกลุ่มโรงเรียน ระดับเขตการศึกษา ระดับกรมสามัญศึกษา
11. จัดให้มีการสาธิตการสอน โดยครูผู้สอนที่เด่นในรายวิชาต่าง ๆ
12. จัดให้มีการจัดนิทรรศการทางวิชาการของโรงเรียน
13. จัดให้มีการตุงาน
14. จัดอบรมเทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการสอน การจัดการ และพฤติกรรมการทำงานร่วมกัน ฯลฯ

อย่างไรก็ดี แม้ผู้บริหารจะใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วอย่างกว้างขวาง หรือทั่วถึงเพียงใดก็ตาม หากไม่มีการใช้กระบวนการนิเทศ ติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ก็จะไม่สามารถทราบได้ว่า การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และการส่งเสริมการใช้หลักสูตรประสบผลสำเร็จหรือไม่ เพียงใด มีสิ่งที่ควรภาคภูมิใจ หรือปรับปรุงแก้ไขอะไรบ้าง จึงขอเสนอกระบวนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การบันทึกและสำรวจสภาพก่อนการนิเทศ
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายและเป้าหมาย
3. การวางแผนการนิเทศและดำเนินการตามแผน
4. การประเมินผล สรุปรายงานและเผยแพร่

3. การติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ

Wayne W. Welch (อ้างถึงใน ภัทรา อรรถยาศ, 2530) กล่าวว่า ในการประเมินโครงการหรือการประเมินหลักสูตรนั้น เมื่อจะทำการประเมินจะต้องตอบคำถาม 3 ข้อ เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินผล

1. ทำไมต้องประเมิน การประเมินครั้งนี้ผู้ประเมินจะได้ทราบว่า เป็น การประเมินความก้าวหน้า การประเมินสรุป หรือประเมินเพื่อการบริหาร

2. จะประเมินอะไร ผู้ประเมินต้องศึกษาทำความเข้าใจกับสิ่งที่ประเมินว่าคืออะไร มีรายละเอียดอย่างไร
3. จะประเมินอย่างไร ผู้ประเมินมองเห็นวิธีการและขั้นตอนของกระบวนการในการประเมิน

เสริมศรี ไชยศรี (2528) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลว่า หมายถึง การพัฒนาตัดสินว่า กระบวนการหรือผลลัพธ์นั้นมีคุณภาพเหมาะสมเพียงใด โดยอาศัยข้อมูลจากเครื่องมือการวัดต่าง ๆ ผลที่ได้จากการประเมินจะช่วยให้การตัดสินใจ ปรับปรุงพัฒนาเลือกและใช้สรรรพสิ่งทั้งมวล

Taba (1962) กล่าวว่า การประเมินผล คือ กระบวนการพิจารณาถึงสิ่งที่ได้เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะพิจารณาถึงว่าจุดมุ่งหมายทางการศึกษาได้รับผลสัมฤทธิ์มากน้อยเพียงไร

ดิเรก ศรีสุข (อ้างถึงใน สมหวัง นิธิยานุวัฒน์ 2528) กล่าวว่า งานรับผิดชอบด้านการประเมิน ควรมีการวางแผนงานการประเมินผลให้สอดคล้องกับงานอื่น ๆ ดังนี้

1. สิ่งที่ต้องการประเมินผล
2. วิธีการประเมินผล
3. ตัวบุคคลที่จะทำหน้าที่ประเมินผล
4. กำหนดเวลาการประเมินผล
5. กำหนดเวลาการรายงานผลตามขั้นตอน
6. สร้างเครื่องมือสำหรับใช้ในการประเมินผล
7. การดำเนินงานประเมินผลแต่ละขั้นตอน
8. การรายงานการประเมินผลโครงการตามกำหนดเวลา
9. การเขียนรายงานประเมินผลทั้งโครงการ

สรุปได้ว่า การติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ เป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จะต้องดำเนินการติดตามประเมินทุกขั้นตอนของการปฏิบัติ ทั้งการเตรียมการจัด การดำเนินการจัด เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงการจัดวิชาอาชีพให้มีประสิทธิภาพต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลักขณา คำตรง (2533) ได้วิจัยเรื่อง การจัดวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่า ด้านการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ โรงเรียนจัดแผนการเรียน โดยพิจารณาความพร้อมของโรงเรียนเป็นหลัก ปัญหาด้านการเตรียมการที่พบส่วนใหญ่ได้แก่ ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ และขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดประเมินผล ด้านการดำเนินการจัดพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่เสริมให้ครูจัดกิจกรรมพานักเรียนไปทัศนศึกษาด้านอาชีพ ตามสถานประกอบการ ครูส่วนใหญ่ใช้การสอนแบบสาธิตและบรรยาย ปัญหาที่พบ ได้แก่ เอกสารประกอบหลักสูตรมีจำนวนไม่เพียงพอ ครูขาดทักษะในการจัดทำและวิเคราะห์ข้อสอบ บุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ ด้านการติดตามประเมินผล โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีสอบถามบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ปัญหาด้านการติดตามประเมินผลที่พบ ส่วนใหญ่ได้แก่ บุคลากรผู้รับผิดชอบมีจำนวนไม่เพียงพอ

ภิญโญ ใจดำรง (2532) ได้วิจัยเรื่อง การจัดวิชาอาชีพท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติเพื่อจัดวิชาอาชีพท้องถิ่น โรงเรียนพิจารณาความพร้อมของบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และหลักสูตรวิชาอาชีพท้องถิ่น โดยใช้เกณฑ์การจัดหลักสูตร นโยบาย และแผนงานทางด้านวิชาอาชีพ การจัดแนะแนวใช้วิธีชี้แจงให้ความรู้ ป้ายนิเทศ กิจกรรมวันอาชีพ และใช้แบบทดสอบทางอาชีพ การจัดครูเข้าสอนคำนึงถึงความถนัดของแต่ละบุคคล มีการใช้ใบงาน ใบความรู้ระหว่างการฝึกปฏิบัติงาน การประเมินผลใช้วิธีประเมินระหว่างการเรียนการสอน และภายหลังการเรียนการสอน นักเรียนต้องการให้มีการฝึกภาคปฏิบัติทั้งในวันหยุดและนอกเวลาเรียนให้มากขึ้น มีการส่งเสริมความรู้ในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรแก่ผู้ปกครอง โรงเรียนมีการประเมินผลสำเร็จตามจุดประสงค์ของโครงการ ด้านปัญหาพบว่า การจัดวิชา

อาชีพท้องถิ่น โรงเรียนขาดการสำรวจข้อมูลด้านอาชีพและข้อมูลพื้นฐานที่สนับสนุน ฝ่ายแนะแนว ไม่มีแผนงานในการสำรวจข้อมูล วัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ประกอบสำหรับให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ มีสภาพชำรุด หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ในด้านการประกอบอาชีพแก่ผู้ประกอบการขาดเครื่องมือในการประเมินผลโครงการวิชาอาชีพ

สุวิทย์ ชี้อย่าง (2527) ได้วิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในจังหวัดละโว้ ชลบุรี และระยอง พบว่า การสอนที่ฝึกปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ใช้วิธีการสอนโดยการบรรยาย มีการพานักเรียนไปทัศนศึกษาหรือดูงานด้านอาชีพในท้องถิ่น มีการเชิญวิทยากรหรือบุคลากรในท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีการมอบหมายงานให้นักเรียนไปศึกษา ค้นคว้า เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ครูผู้สอนมีความเห็นว่าการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ส่วนใหญ่มีความเพียงพอในระดับน้อย

โสภณ โสภณี (2526) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรกลุ่มการทำงานและอาชีพในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 6 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนได้ดำเนินการอยู่ในระดับมากในเรื่อง การจัดแผนการเรียน การวางแผนการสอน เทคนิคและวิธีสอน และการวัดและประเมินผลการเรียน และดำเนินการอยู่ในระดับน้อยเกี่ยวกับเรื่องสื่อการเรียน และสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ปรากฏว่าทั้งผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนประสบปัญหาอยู่ในระดับมากในเรื่องสื่อการเรียน และเรื่องการจัดแผนการเรียนประสบปัญหาอยู่ในระดับน้อย ในเรื่องการวางแผนการสอน สถานที่ที่ใช้สอน และฝึกงาน การวัดผล และประเมินผลการเรียนและเรื่อง เทคนิคและวิธีสอน

พริ้มเพรา คงธนะ (2526) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน วิชาอาชีพท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตการศึกษา 10 พบว่า สื่อการสอนที่ครูผู้สอนใช้ในการสอนครูมิใช่แต่ไม่เพียงพอ ครูผู้สอนศึกษาสื่อการสอน วิชาอาชีพท้องถิ่นเป็นบางครั้ง และใช้เฉพาะบางบทบางหัวข้อและค้นคว้าจากหนังสืออื่น หนังสืออ่านประกอบหลักสูตร เป็นสื่อการสอนที่ครูผู้สอนใช้มากที่สุด จุลสารประกอบการเรียน

การสอนครูใช้น้อยที่สุด เกี่ยวกับปัญหาพบว่ามีปัญหามาก เมื่อไม่ได้รับสื่อการสอนวิชาชั้น
ท้องถิ่นหรือได้รับล่าช้าหรือไม่ครบถ้วน ไม่เพียงพอกับความต้องการ และไม่สามารถปฏิบัติ
ตามกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่สามารถจัดหาและทำสื่อการเรียน และไม่สามารถ
ประเมินผลได้ตามที่เสนอแนะไว้ในคู่มือการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น และขาดแคลนอุปกรณ์
เกี่ยวกับการทดสอบนอกเหนือจากการใช้การสังเกตและการตรวจงาน

จำเนียร น้อยท่าช้าง (2523) หน่วยงานนิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

เขตการศึกษา 5 ได้วิจัยเรื่อง ความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้วิชา
อาชีพของเด็กตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่
ไม่ต้องการให้บุตรหลานของตนเรียนวิชาอาชีพเหมือนอาชีพตน แต่ส่วนใหญ่ต้องการให้
โรงเรียนเปิดสอนวิชาอาชีพที่มีอยู่ในท้องถิ่น ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความพอใจในวิชาเลือกที่
โรงเรียนเปิดสอนอยู่ สำหรับการเลือกแผนการเรียนนั้น พบว่า ผู้ปกครองให้เด็กเลือก
แผนการเรียนเอง และทั้งผู้ปกครองและเด็กร่วมกัน พิจารณาเลือกแผนการเรียน ผู้ปกครอง
ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยในการที่จะให้เด็กนักเรียนระดับเดียวกันเรียนวิชาเลือกเหมือนกัน และ
ผู้ปกครองต่างมีความเห็นว่า ควรให้บุตรหลานของตนเรียนวิชาอาชีพอยู่ในโรงเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย